

Denizde Ses Kirliliği

Amerikalı araştırmacılar, okyanuslardaki ses kirliliğinin tehlikeli boyutlara vardığı görüşündeler. Temel etmen, sesin su içinde, havadakinden beş kat hızlı yol alması ve çok daha büyük uzaklıklara erişebilmesi. Araştırmacılar, bu sürecin deniz canlılarını son derece olumsuz etkileyeceğini düşünüyorlar; çünkü pek çoğu, yiyecek, eş, hatta yön ve yol bulmak için sestten yararlanıyorlar. ABD Ulusal Kaynakları Koruma Konseyi yetkililerine göre gemilerden gelen sonar dalgaları, deniz kuvvetlerince gerçekleştirilen tatbikatlar, ses dalgaları yayan şamandıralar ve hatta bilimsel deneyler, deniz canlılarını tehdit ediyor. Araştırmacılara göre, ivedi önlem alınmaması halinde "çevresel bir deniz kazası" kaçınılmaz olacak. Kurumun önerdiği önlemlerin başında "sessiz gemi" teknolojisi geliyor.

Science, 22 Temmuz 1999

Keskin Gözler

Mantis karideslerinin, seyredenlerin gözlerini okşayan renk ve biçimleri var. Ama biyologları en çok şaşırtan özellikleri, bunların başkalarını nasıl gördükleri. Avustralyalı araştırmacılar, bu karideslerin kutuplanmış ışığı (ışık

dalgalarının salındığı düzlemi) gördüklerini saptadılar. Brisbane'deki Queensland Üniversitesi deniz biyologlarına göre bu hayvanların bedenlerinde de kutuplanmış örüntüler var. Bunların kendi türdeşlerine çok çarpıcı biçimlerde görüneceğini belirten araştırmacılar, "asıl işlevleri, düşman korkutmak gibi; ama eşlere çekici görünmek için de kullanılabilir" diyorlar.

New Scientist, 17 Temmuz 1999

Çabuk Giyinmenin Yararları

Hareme gizlice sızmak isteyen bir Kazanova'nın yapacağı en kolay şey, herhalde etek giymek. Ahtapot ve mürekkep balıklarının akrabası olan dev kalamarların (*Sepia apama*) erkekleri de aynen böyle düşünüyor olmalı. Eşlerinin başında nöbet tutan öteki erkeklerin yanından geçebilmek için kısa bir süre için de olsa travesti kılığına giriyor. Dev kalamarlar ve akrabalarının kılık değiştirme konusundaki ustalıkları zaten biliniyor. Bu usta oyuncular, düşmanlarına yem olmamak için renklerini, bedenlerinin biçimini, hatta dokularını anında değiştirebiliyorlar. Aynı hayvanlar, hünerlerinden birbirlerine çekici görünmek için de yararlanıyorlar. Örneğin erkek dev kalamarlar, görece renksiz dişileri etkileyebilmek için zebra gibi siyah-beyaz çizgili desenlere bürünebiliyorlar. Bu aldatma işini en ustalıkla ve dikkatli biçimde yapmaları gereken zamansa, "bekar" erkeklerin, rakiplerinin eşleriyle oynamak istedikleri toplu çiftleşme mevsimleri. Avustralya çevresinde yaşayan dev kalamarlar, zaman zaman kıtanın güneyinde Spencer Körfezi'ndeki sığ kayalıklara sürüler halinde gelip çiftleşiyorlar. Hayvanların kur yapma yöntemlerini incelemek üzere bölgeye giden araştırmacılar, hiç beklemedikleri davranışlar gözlemişler. Örneğin daha küçük boydaki erkekler, çiftleşen iri erkekle dişisinin yanında yüzüyormuş. Tabii ki "kadın" kılığında!...Erkek dev kalamarların kollarının iki yanında ağ biçiminde uzantılar bulunuyor. Ama küçük boyuttaki erkekler, bunları kollarının içine çekip kendilerini dişiyeye

benzetebiliyorlar. Üstelik dişinin renklerine bürünüp dişi davranışlarını taklit edebiliyorlar.

Büyük erkekler, dişilerini korumak için rakipleriyle kapışadursun, koruma çemberini kamufleajla aşan erkek, dişinin yanına geldiğinde gerçek renklerine dönüyor ve çoğu kez dişinin kalbini çalmayı başarıyor. Rakibini kovan eski eşin geriye dönüp sevgilileri flört halinde yakalaması durumundaysa, çapkın kalamar, yeniden apar topar dişi kılığına giriyor ve kafası karışan erkeğin gazabından kurtuluyor.

Bu kılık değiştirme öylesine ustaca ve hızla yapılıyor ki yalnızca aldatılan eşler değil, ellerinde video kameralarla olayı görüntüleyen deniz biyologları bile hangi dişinin gerçek, hangisinin sahte olduğunu karıştırıyorlar. Araştırmacıların şimdi anlamaya çalıştıkları, çapkın kalamarların değişik bir tür mü, yoksa henüz tam olarak erginleşmemiş erkekler mi olduklarını anlamak. İrileşen kalamarlar arasında bu tür hilelerin görülmeyişini biyologlar, bunların eş bulmak için dolambaçlı yollara gereksinme duymamalarına bağlıyorlar. Çünkü küçük hemcinslerinin aksine dişiler için rakipleriyle daha eşit koşullarda dövüşebiliyorlar.

Araştırmacılar çiftleşme güdüsünün, yetişkin ve genç erkekler arasında evrimsel bir "silahlanma yarışı" başlatmış olabileceğini düşünüyorlar. İri erkekler, sahtekarları belirlemek için daha gelişmiş yöntemler geliştirirken, küçüklerse yakalanmamak için daha mükemmel kılık değiştirme yolları deniyor olabilirler.

New Scientist, 17 Temmuz 1999